

A szerette városért

A szerette város — így nevezte el Szegedet Tömörkény István, s vitte be e sajátos és szokatlan szóösszetételt a köztudatba Péter László legutóbbi könyvében. Szeged, a szerette város sokak számára több, mint egyszerű lakóhely. A városban élők, az innen elszármazottak és a nálunk megfordulók különböző módokon kötődnek e Tisza-parti településhez. A hivatásos „városszeretők” mellett talán azok a szegediek érzik leginkább magukénak minden parányi értékét, nemes örökségét, pusztulófélben levő szépségeit, gondjait, és új eredményeit, akik ezért tenni is hajlandók. Még csak százasaival számolható a Szegedi Városszerépítő Egyesület tagjainak száma, de az eddigi helyi eredmények, a mind szélesebb körben megfogalmazódó igények, a nyílt várospolitikai és a nemes mozgalmak országos hullámverése erősítheti, gyarapíthatja és gazdagíthatja a szegedi városvédők számát és munkáját is.

Az egyesület hétfőn este tartotta az évi közgyűlést, ahol Béli Ilona elnök közszóztó szavai után Szűcs László titkár tartotta meg az éves beszámolót. Gyakran úgy tűnik, hogy az egyesület meglehetősen háttérbe húzódva és csendesen dolgozik, ám az elvégzett munka egybegyűjtésekor kiderül, hogy fontos eredmények is születtek. A Radnóti Miklós Gimnázium diákjai például elkészítették a szegedi szobrok adatainak és hiányosságainak listáját; a Magyar Építőművészek Szövetségének helyi csoportjával vitát rendeztek az Indóház tér rendezéséről és a Belváros rehabilitációs tervéről; javaslatukra végeztek feltáró vizsgálatokat a Hősök kapuján található, bevakolt Aba-Novák-füskő állapotáról (az Országos Műemléki Felügyelőség szakvéleménye nem javasolja a nagyon sok anyagi áldozatot követelő munkát); elkészítették a megye műemlékvédelmi koncepcióját; javaslatot tett a Somogyi utcai volt zálogház eredeti homlokzatának visszaállítására; közzétették a Franciaországban élő magyar szobrászművészt, Székely Péter szoborfelajánlását; megrendezték középiskolások részvételével az első szegedi városvédő táborot. Csak szerény eredményeket tud felmutatni az egyesület az előző évben elfogadott munkaterv néhány elképzelését illetően. Így például az utcánév-magyarozó táblák elhelyezését, a legértékesebb vasműves emlékek felmérését, az Oskola utca sétálóutcává alakítását, az ipari

Közgyűlést tartott a Szegedi Városszerépítő Egyesület

jellegű műemlékek katalógusának összeállítását, és a város faállományának földterképezését nem valószínűsíthető meg. Erősödött és egyre tartalmasabbá válik az egyesület kapcsolata a különböző városi szervezetekkel. Így például számított az egyesület véleményére a városi pártbizottság, a városi tanács, foglalkozott munkájával a megyei tanács mellett működő művészeti tanácsadó testület, a szakszervezetek megyei tanácsa és a Hazafias Népfront.

Az idei tervek között új utak, eredeti módszerek keresése is szerepel. Mindezek mellett — a tapasztalatokból okulva — a Szegedi Városszerépítő Egyesület négy szakosztály beindítását tervezi. A várostörténeti Szeged minden értékével, örökségével kíván foglalkozni, a hagyományörző csoport a sírkertek, temetők kutatását, gondozását, művészeti és szellemi kincseinek ápolását tűzte ki célul, a tervezés-egyeztető szakosztály a város jövőjével, az épülő, alakuló, formálódó település holnapjával foglalkozik, a fotós szakosztály tagjai megörökítik a műemlékeket, a pusztuló értékeket, a védettségre szoruló épületeket, közterületi tárgyakat stb. Az egyesület társadalmi munkában szeretne hozzájárulni a felsővárosi templom szomszédságában kialakítandó barokk pihenőkert mihamarabb megvalósulásához, valamint a gyevi temetőben egy kegyeleti park megszületéséhez, ahol a lezárt vagy szanalásra ítélt temetők meglévő értékei is helyet kapnának. A távlati elképzelések között szerepel emléklapok készítése, melyet az egyesület adományozna a városért legtöbbet tevékenykedőknek. Készül egy fotókkal ellátott gyűjtemény Szeged összes védett és védendő műemlékeiről, formálódik egy, a könnyebb tájékoztatást segítő információs rendszer kidolgozása, szeretnénk méltó emléket állítani a város kiemelkedő építőmesterének, Kovács Istvánnak, és régi szegedi képeslapok forgalomba ho-

zásával kielégíteni egy meglévő igényt, amely egyúttal erősíti a múltunkhoz kötődő szálakat. Az egyesület választmánya a közgyűlés előtt mondott köszönetet többek között Kelemen Zsuzsának, a város gondnoknokság munkatársának, Lakner Károly tanárnak, Iván Mónika, Borvendég Béla, Koczor György, Palánczai Tibor és Tipity János építészeknek, Kovács Mihály plébánosnak, a Dr. Huga László szocialista brigádnak, a KISZ Csongrád Megyei Bizottságának, a Radnóti Miklós Gimnázium tanulóinak, a Magyar Építőművészek Szövetsége tagjainak, a Somogyi Könyvtár és a Móra Ferenc Múzeum munkatársainak, valamint a Délmagyarország szerkesztőségének.

A közgyűlés vitájában szó esett arról, hogy a tagság nem kap mindig kellően körvonalazott feladatokat, kezdeményező-készségét, aktivitását nem mindig kamatoztatják kellőképpen. Többen szóvá tették, hogy nem elég tisztá a város, mind többet kell tenni ezért, hiszen a városgazdálkodási vállalat lehetőségei végesek, s tulajdonképpen a sok piszok és szemét töltünk származik. Az is felvetődött, hogy jelentősebb propagandával, a várost megszerető akcióval szükséges idekötni és érdekeltté tenni ebben a nemes munkában azokat a tízezreket, akik a környékről és az ország különböző részeiről telpültek Szegedre.

A Szegedi Városszerépítő Egyesület ezúton is felhívja minden városlakó figyelmét, hogy fogadónapján, minden hónap első hétfőjén, délután 5-től 6-ig a Hazafias Népfront városi bizottságának Vörösmarty utca 3. szám alatti székházában, a délszláv klubban várja a belépni szándékozók, s azokat, akik ötleteikkel, javaslataikkal, figyelemfelhívó megjegyzéseikkel, felajánlásaikkal, vagy a most induló szakosztályok munkáját segítő, részt szeretnének venni ebben a nemes mozgalmában. T. L.

Szegedi fotóssiker

A 47. nemzetközi japán fotószalon reprezentatív kiállításának darabjai — 38 ország közel négyezer pa-

lyamunkájának legjobb 120 alkotása közé jutott — Gyenes Kálmán szegedi fotóművész Búcsú Máriapócson című felvételt.

A néprajz lelke

föl a néprajztudomány, ennélfogva ugyanazt várta tőle: legyen lehetőleg nagytól, legyen benne minden, mert úgy hiteles igazán. A belőle levonható következtetés ugyanaz: az átlagolvasó és átlagnéző — tudom, nincsen ilyen, beavatatlant akartam mondani — ugyanolyan unalommal fogadja, és nem hajlandó végigbongészni egyetlen morzsáért egy egész kupacot. Jöttek persze a fotózást mesteri fokon művelők, és csodákat alkottak. Egy marék kőc a gerebelen olyan gyönyörű volt ellenfényben, lelkesedett, aki nézte. A néprajzos azonban nem lelkesedett, mert ő tudta, hogy ez a munka is gyötrelme volt. Kellett volna néhány olyan ember, aki a szakmai műveléssel tudná ötvözni a tudomány igazmondásával. Évek óta van ilyen emberünk, de nehezen vettük észre. Kun Kovács László sorozatban

állítja ki mostanában jó két évtized alatt összegyűjtött képeit, amelyek hitelesek a tudománynak, és megállítják a mindig futó tekintetet is. Kétnyelvű ember ő, a néprajz és a művészet nyelvét egyformán tökéletesességgel beszéli. Diákéveinek emberfordító korszakát Szegeden élte, és a fotóklubba járt bemutatkozni. Igen hamar felhívta magára a figyelmet. Ha a zenészre mondhatjuk, hogy belső hallása van, rá a belső látást illetően mondanunk, de úgy is jó, ha csak szögletes pupillát mondunk. Az MTI fotóriportere lett rövidke tanítás után, és ott avval fogadták, felejtse el mindazt, amit a fotóművészetről eddig hallott. Sok időnek kellett eltelnie, amíg a napi lótas-futás közben oda-cövekelhetett egyetlen téma mellé, amit néprajznak mondunk. Először mindent fényképezett, ami útjába került, mert tudta, szinte

minden téma földolgoztalan még előtte.

A szegedi múzeum kaptárában most a halászatról készült képei sokaságából állított ki. A víz és az ember önmagában is irigyletlen halás téma, a gyalomok, marásák, kecék, varsák, tapogatók, bárkák, dobóhalók és emelőhalók még több szintet adnak a fekete-fehér képeknek is, a velük bánó ember azonban minden eddiginél nagyobb hitellel szolgál. Azt már csak a hozzá közelállók tudják, hogy minden támogatás nélkül, néha kétoldról is ellen-szenvenvel kísérve járta keresztül-kasul az országot. Irigyeljük érte a sokáig különösképp számított kutatót és fényképezőt, és irigyeljük a tudományt is, mert ilyen kétnyelvű szolgálója támadt akkor is, ha alig vette észre. A néprajz megszületett. Éltető és megőrző levegőjét is hozzáfényképezi minden képéhez. Az ősi foglalkozáshoz ősi báját és ősi kiindulást is. A néprajz lelkét.

Horváth Dezső

Medúzafej a bulváron

Boris Vianról színházkedvelők bizonyára tudják, hogy egyszerre számított mérmöknek, matematikusnak, dzsessztrombitásnak, színésznek, kritikuskának, gondolkodónak, költőnek és persze színpadi szerzőnek is. Most mégis, újfent hangsúlyozni kívánom fenti tényeket, s egyáltalán nem a dolog nagyfokú extremitása okából. Boris Vian ugyan már jó ideje, vagy másfél évtizede polgárjogot nyert nálunk — ám Medúzafej című egyfelvonásos komédiája most Szegedre érkezett, bevallom, mégis némi aggodalommal töltött el.

Aki ennyi minden volt már életében, gyaníthatóan egyszerre nevezhető sokoldalúságában rutinos róknak és nagyvonalú, bravúros mesterembernek. Csakhogy Vian, mit tesz isten, mindezek ellenére tényleg értett az irodalomhoz. Méghozzá szoban forgó művészet ama formájában is, amely a humor fíntoraiban a lira tisztaságát, a komédia könnyű szellőit között a tragikum sötét tornyosuló, súlyos felleget képes megláttatni. A Mindenkit megnyúzunk szívmrevaliztikus abszurdja mögött a Tajtékos napokat, hogy műveivel példálózunk.

Azért féltem kissé a Medúzafej hétfő esti, klubszínpadi bemutatója előtt, mert ebben a városban hosszú évek óta tartani lehet attól, hogy neves szerzők akár többé, akár kevésbé jónak mondható darabjait aránytalanul, azaz rosszul kívánják különböző igényű szakemberek a szegedi színház adottságaihoz, helyzetéhez igazítani. Márpedig az elmúlt évtizedek által döntő mértékben meghatározott „nembéliséghez” túlzóan, helytelenül mérni bármifajta vállalkozást: kifejezetten rossz politika.

Szerencsére most Sándor János a Vian-mű leplezetlen bulvár-mivoltát vállalta föl teljes mellszélességben, a maga csupáncsak habkönnyed, és semmi más — ezért kizárólag szórakoztatóvá lenni tudó megjelenésében. Ettől lett — szegedi relációban legalábbis — kifejezetten élvezetes ez az este. Hogy egészen pontos legyenek: fogalmam sincs, a rendező eredeti szándékai szerint mi mindent kívánt volna felmutatni a Medúzafej, az viszont tény: ha bármilyen többlet a látottaknál, hál' istennek nem sikerült. Ha viszont semmi egyebet, csak a félreérthetetlenül jelzettek: pláne jó.

Vian e darabja egyébként annyira tipikus bulvárvígjáték, amennyire csak a néhai francia mindenestől, te-

liver komédiás tehetségének köszönhetően, ilyesmi kitellett. A Medúzafej humora a jó dialógusok és az eredendő képtelenségek helyzetkomikumának lépcsőfokain hág a magasba, majd nem azt mondhatnám, a szerelmi tematika — férj, feleség, „örök szerető”, no meg alkalmi Pilátus a Creddóban — egyetlen, némiképp korszerűsített szalonvígjátéki szituáció-halmazban kulminál. A burleszkes fordulatok sora és jó néhány, elsőrangúan szellemes, lazaságában már-már „broadwayi” geg ráadásul szinte garantált közönségváltást kell elérjen. Nem mondom, persze, hogy jól kell élni tudni mindezekkel, viszont arra sem árt kijózanítólag emlékeztetni: nem jelent éppen világrengető színházművészeti feladatot a közönségfogások élvezetes rutinokból táplálkozó alkalmazása. A szereplők közül a megcsalástól szenvedni, a szenvedéstől pedig írni tudó (milyen egyszerű, nem?) férjet alakító Bácskai János kifejezetten nagy kedvvel, jól komédiázik, s hasonló mondható el a Claude-ot játszó Bognár Zsolttról is, aki mellékesen megjelenésében teljesen franciás, modorában pedig a szereplők közül talán legjobban érzi Vian belső világát. A kívánságára tizenhat esztendőn át keményen, különböző fejtálatokban ugyanazt a szereplőt megformáló Both Andrást külön elismeréssel azokról a nyilvánva-

lón tantaluszi kinokért, amiket a szűk, levegőtlen helyiségben végig bekötött fejével ágálva-botladozva-ját, szó kiállhatott. Janisch Éva (Lucie) szintén stílusos produkál — általában a láthatóan élvezett, feltűnő játékkedv erőnynek mondható, noha tárgyilagosan szemlélve: érthető ám a dolog. A csakis bulvárnak ható bulvár színészileg részint megnyugtató, felszabadító feladatot kell jelentsen, ami ha nem is föltétlenül a könnyebb ellenállás felé visz a szerepművelésben, mindenesetre a jótékonyan leegyszerűsítő változatok lezserebb megvalósításának biztonságával kecsegtethet.

A szegedi színház stúdió-előadásai közül az utóbbi években csupán a Himnuszhoz hasonlíthatóan üde, s noha felelőtlenebbül könnyed, ám hasonlóképpen kellemes produkcióval ajánlódzkodtunk meg. Ráadás-ként megtanulhattuk (Casanova után szabadon) mennyire fontos szerelmi kalandhoz a vörösbor és a rokfort sajt, mitől nevet jót az aránylag kis létszámú közönség (elég keresztülesni néhány sor egy esernyővel töltött szeméttartón), továbbá, hogy lám, Szegeden hej, van számos bulvár. Vagy legalábbis: ime, lehet. Miként Londonban számos utca. Más kérdés, hogy a szegedi színházat senki sem teveszti össze a Shaftesbury Avenue valamely teátrumával. Egyelőre.

Domonkos László

Munkaidő-védelem — vére menően?

Ami fontos nekünk, azt védőnk kell. Így vagyunk mostanság a munkaidőalap-pal is, így aztán mindenféle fórumon foggal-körömmel mentjük, ami menthető. Kik ellen? A lógósok ellen, azok ellen, akik szívesebben intézik magánügyeiket a vállalat fizette óráber terhére, akik csak „kiszaladnak” egy kifliért, a „csak most” pult alatt kapható banánért, netán beugranak Jucihoz, egy hajszúterre.

Persze, ők a kisstilű lógósok, akikről még nem mennek tönkre a népgazdaság, csak hát a fegyelem az fegyelem: mit szólnának a dörzsöltebb rókák, ha emezeket a nyuszikat szó nélkül hagynák csak úgy futkosni, miközben rájuk meg fogják a pus-kát, ha — egy munkaidőalap-pal — két lovat akarnak egyszerre megülni... Teszem azt a ...szerelő maseszek munkaként számolja el a ...készülék javítását, akkor is, ha a cég nevében, a cég munkaidőalapja terhére töltött el perceket (órákat?) a kuncsaft lakásán. De hát ez már kimeríti a csalás fogalmát is.

Hogy miért medítálok én mindezen? Mert olvastam, hogy a NEB fölmérése szerint egyebek között a véradók is megsértik a munkaidő szentségét. Az előbbi példák után, azt hiszem, mielőtt őket is egy kalap alá vennénk a megbélyegezhető kis és nagy lógósokkal, érdemes lenne azért disztingvál-ni. A véradókat az önzetlen humánus megtestesítőiként

szokás emlegetni, nem pedig a más zsírján meggazdagodókkal, a léhakkal, az érdekhajhászokkal. Nem is tehetjük, hisz azt adják magukból ellenszolgáltatás nélkül — másokért —, ami valamennyiünk számára a legértékesebb.

Jöllehet, miként a gazdasági nyereséget, az általuk előidézett „hasznót” nem lehet pénzben kifejezni. De ha netán a humánus ellenfeleket is kezdene feltűnni a gazdaságosság, s az emberiség örök törvényei önmagukban nem lennének elég-gé meggyőzők, használjunk inkább gazdasági terminológiákat! A vállalat vezetői, mielőtt elzárkóznának attól, hogy évente 1-2 alkalommal véradásra elengedjék néhány dolgozójukat, gondoljanak arra: egy ország nyereséges, hatékony gazdálkodásához nem csak a munkaidőalap, hanem a munkaerő védelme is nélkülözhetetlen. Márpedig ezek az emberek abban a hitben adják a vérüket, hogy ezzel másokat viszszafelelnek az életbe. Visz-szafelelnek őket a nyereséget hozók táborába, ha úgy tesszük. Más kérdés, ha én vállalatvezető lennék, boldogan — és gondolom, nagy eséllyel — indulnék az ilyen erkölcsi indíttatású ember-ekkel a gazdasági versenyben is. Nem hiszem, hogy miattuk vállalnék szegényt.

Harcoljunk hát következetesen a munkaidőalap védelméért! De ne vére menően!

Ch. Á.

Anyanyelvi őrjárat

A Győri Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakközépiskola és Szakmunkásképző-nevelői és tanulói, a Hazafias Népfront beszéd- és mozgáskultúra-bizottsága több minisztérium, illetve állami szerv támogatásával Anyanyelvi őrjárat címmel pályázatot hirdet az ország hasonló tanintézetének körében

A pályázaton az iskolák tanulói egyénileg, vagy 3-5 diákból álló csapatokkal vehetnek részt. A dokumentumokat április 15-éig kell eljuttatni a Győri Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szak-középiskola és Szakmunkásképző címére (9023 Győr, Nagy István utca 34-36.)